



Collegevoorstel

Onderwerp:

financiële maatregelen Kadernota 2020-2023

Gevraagde beslissing:

De komende periode, in elk geval tot aan de vaststelling van de Programmabegroting 2020, een terughoudend financieel beleid te voeren door te besluiten:

1. Het college terughoudend zal zijn in het aan de raad voorleggen van voorstellen die vragen om nieuwe structurele budgetten of verhoging van structurele financiële budgetten;
2. Scenario's en aanvullende maatregelen voor te bereiden om structureel kosten te reduceren, hetzij inkomsten structureel te verhogen;
3. De agendacommissie voor te stellen een raadsbijeenkomst te organiseren voor verkenning van diverse scenario's ter voorbereiding op de Kadernota 2020-2023;
4. De richting en effecten van de maatregelen in de concept-Kadernota 2020-2023 op hoofdlijnen te verwerken en de maatregelen in de Programmabegroting 2020 nader uit te werken;
5. Bij de actualisatie van de schuldennotitie in 2019 een 'slecht weer'-scenario toevoegen, waarin ook wordt uitgegaan van een aanhoudend tekort op de jeugdhulp;
6. In het tweede kwartaal van 2019 de notitie 'groei-voor-groei' integraal op te stellen voor het calculeren van budgettaire capaciteit voor het opvangen van onze groei en de effecten daarvan op onze financiële huishouding;
7. De gemeenteraad actief te informeren door het aanbieden van bijgevoegd memo.

Raad

- ☒ Ter kennisname naar de raad
Nummer beleidsproduct:
☐ Op overzicht Bestaand beleid (website)

Datum: 6 maart 2019

Steller: J.W. Duifhuis

Afd: Team Finance & Control

Aantal bijlagen 1

Afd.hoofd: Portefeuillehouder

Openbaarheid

Besluit (voorblad) openbaar: ☒ Ja ☐ Nee, zie beslispoint :
Groentje openbaar: ☒ Ja ☐ Nee, zie beslispoint :
Bijlagen openbaar: ☒ Ja ☐ Nee, vermelden op bijlage

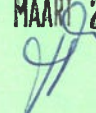
	Akkoord	Bespreken	Aantekeningen
Secretaris			
Burgemeester			
Wethouder A. de Kruijf			
Wethouder P.J.T. van Daalen			
Wethouder A.H. van de Burgwal			
Wethouder D. J. Dorrestijn-Taal			

Beslissing burgemeester en wethouders :

14 MAART 2019

Nummer op besluitenlijst:

1107

Conform Advies 

1. Toelichting

Kortheidshalve wordt inhoudelijk verwezen naar bijgevoegd memo. Beslispunt 7 ziet toe op het aanbieden van dit memo aan de gemeenteraad.

Bijlage:

- Memo financiële maatregelen Kadernota 2020-2023

Memo

Datum:
8 maart 2019

Onderwerp: financiële maatregelen Kadernota 2020-2023

Ter attentie van: Gemeenteraad

Afzender: College van B&W

Inleiding

In de Programmabegroting 2019 heeft de gemeente Barneveld een incidenteel tekort van € 3,56 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door de tekorten in de Jeugdhulp. Daarbij is aangegeven dat wij bij de jaarverslaggeving 2018 een positief resultaat verwachten (o.a. vanuit de grondexploitaties) en dat wij die (deels) willen bestemmen voor de reserve sociaal domein om eventuele (teruglopende) tekorten over 2020 en 2021 te dekken. In 2022 moet het tekort opgelost zijn. Daarbij is aangekondigd dat dit gepaard kan gaan met treffen van aanvullende maatregelen. In het speerpunt 'transformatie Jeugdhulp' (zie de Programmabegroting 2019 voor nadere inhoudelijke toelichting) zijn de acties weergegeven die ontplooid worden binnen de Jeugdhulp..

Daarvan uitgaande hebben wij voor de jaren 2020, 2021 en 2022 een positief begrotingsresultaat geprognosticeerd, van respectievelijk € 129.000, € 324.000 en € 233.000.

Naast deze structurele begrotingssaldi heeft de gemeente beschikking over een incidentele begrotingsruimte van € 350.000 per jaar. Uit deze post kunnen eenmalige kosten bekostigd worden.

Aanvullend is op te merken dat onlangs de brief van de provinciaal toezichthouder is ontvangen met daarin het oordeel over onze Programmabegroting 2019. Het oordeel is dat wij in de lichtste vorm van toezicht blijven vallen. Onze financiële conditie is daarbij als stabiel, gemiddeld (typering 'matig') beoordeeld. Tegelijkertijd onderschrijft de toezichthouder de noodzakelijkheid dat onze gemeenten maatregelen gaat treffen voor het realiseren van een structureel sluitende begroting. Deze brief is als bijlage bij dit memo gevoegd (bijlage 1).

In dit memo wordt de financiële huishouding gekenschetst en worden aanbevelingen gedaan hoe om te gaan met onze ambities in relatie tot onze financiële conditie. Dit in het kader van de financiële gevolgen voor de besluitvorming in het voorliggende jaar,

Huidige stand van zaken

Ten opzichte van de Programmabegroting 2019 zijn er geen majeure wijzigingen bekend c.q. besloten, maar is de onzekerheid en onduidelijkheid toegenomen over de landelijke geldstromen rondom de jeugdhulp. Een greep van de lopende trajecten:

1. Het ministerie heeft al eerder bekend gemaakt dat het woonplaatsbeginsel aangepast zal worden en had daarbij aangegeven dat de invoering per 1/1/2020 zou gaan plaatsvinden. Echter, onlangs is bekend geworden dat de invoering van deze aanpassing meer tijd kost en per 1/1/2021 zal plaatsvinden. Ook de precieze effecten voor de gemeenten zijn nog niet bekend.
2. Het ministerie voert onderzoek uit bij 30 gemeenten (waaronder Barneveld) naar de gemeentelijke uitgaven en inkomsten van de jeugdhulp. De verwachting is dat de resultaten hiervan in het 2^e kwartaal 2019 bekend zullen zijn en betrokken zullen worden bij de voorjaarsnota van het Rijk.
3. Op zeer korte termijn start onderzoek naar de uitgaven van het sociaal domein (waaronder de jeugdhulp) in de gemeenten. Dit zal leiden tot een nieuw verdeelmodel (op onderdelen) van de algemene uitkering (inclusief het cluster sociaal domein);
4. Al langere tijd lobbyt de VNG dat het budget van de jeugdhulp ontoereikend is voor de gemeenten en dat meer middelen beschikbaar moeten komen voor de gemeenten.

De verwachting is dat deze trajecten in 2019 of 2020 geen soelaas zullen bieden aan onze problematiek, maar mogelijk in latere jaren. In welke mate dat zal zijn is nog niet duidelijk. Die onzekerheid zal waarschijnlijk niet verholpen zijn in de meicirculaire 2019. Overigens geldt die onzekerheid niet alleen voor onze gemeente, maar ook voor een groot aantal andere gemeenten. Om dat te duiden is bijgevoegd een overzicht van de Gelderse gemeenten met daarin de financiële conditie en of er sprake is van een financieel tekort op de jeugdhulp. Van de 51 Gelderse gemeenten hebben 41 gemeenten financiële problemen met de jeugdhulp of zijn die aan het bepalen (10 gemeenten) (bijlage 2.).

Derhalve wordt nu aanbevolen, vanwege de aanhoudende onzekerheid, om in de Kadernota 2020-2023 nu de volgende stap te maken naar het structureel sluitend maken van de begroting door 'impopulaire' maatregelen voor te bereiden.

Proces

Vanwege de impact van de te kiezen richting willen wij aan de agendacommissie voorstellen om een extra raadsbijeenkomst te organiseren om scenario's door te nemen en te verkennen. Wij stellen daarbij voor om de financiële stand van zaken en de kennis op het peilmoment van april 2019 te gebruiken als uitgangspunt om de benodigde omvang en fasering te bepalen. In de sessie zal ondermeer ook gesproken worden over de mogelijkheid om pieken en dalen in uitgaven te egaliseren; om de mogelijkheden van het reduceren van kosten binnen en buiten het taakveld Jeugd, danwel inkomsten te verhogen. De uitkomsten van deze bijeenkomst zal het college betrekken bij de opstelling van de concept-Kadernota 2020-2023.

Ambities

Onze gemeente heeft ambities op velerlei terreinen. Een deel daarvan is kapitaalintensief, mede door de groei van onze gemeente en daardoor de uitbreiding van de infrastructuur, adequate onderwijshuisvesting, sportcomplexen, etc en bijvoorbeeld ook de verduurzamingsopgave.

Deze ambities vragen inspanning van onze gemeente en leggen een beslag op onze middelen. In onze begroting zijn ambities geprogrammeerd en weggezet in de tijd. In de programmabegroting 2019 is in de periode 2019-2022 rekening gehouden met zo'n € 23 miljoen aan investeringen en die samen met andere beleidstoevoegingen leiden tot een extra structurele last van € 3,95 miljoen.

Jaar	2019	2020	2021	2022
Begrotingstotaal	-3.560	129	324	233

Structureel nieuw beleid (mutatie per jaar)	-877	-1.109	-619	-1.348
Structureel nieuw beleid (cumulatief)	-877	-1.986	-2.605	-3.953

Tabel 1. Per jaar het huidige begrotingstotaal weergegeven en de toename van de structurele nieuw beleid.

Risico's

In de bedrijfsvoering van een organisatie is er altijd sprake van risico's. Deze kunnen zich voordelig, maar ook nadelig ontwikkelen. In onze jaarrekening en begroting worden incidentele risico's in de organisatie geïnventariseerd, berekend en afgezet tegenover de vrije capaciteit om de incidentele risico's op te vangen. Dit resulteert in een weerstandsvermogen. Onze gemeente scoort hierop bovengemiddeld positief.

Risico's die financieel een structurele doorwerking hebben, worden in de eerstvolgende begroting c.q. de maandrapportage verwerkt.

Begrotingsruimte

In de begroting worden de budgetten zo actueel mogelijk geraamd. Voor zover dat niet mogelijk is, worden stelposten gehanteerd, zoals voor de te verwachten loon- en prijsontwikkeling. Hiermee wordt gestreefd om een zo zuiver en reëel mogelijk resultaat te begroten. Daarvoor hanteert de gemeente Barneveld sinds 2008 de termen 'structurele' en 'incidentele begrotingsruimte' en de mogelijkheid om daar gedurende het jaar een beroep op te kunnen doen. Dit is op basis van de notitie 'Dynamisering van de begroting' en vindt plaats via collegevoorstellen en vervolgens via de maandrapportage. Dit geldt overigens alleen om financiële aanpassingen van de uitvoering van het bestaande beleid.

Incidenteel - structureel

Voor aanpassingen van het budget worden dus collegevoorstellen opgemaakt. Daarin wordt beargumenteerd waarom het budget bijgesteld dient te worden. Hierbij maken wij onderscheid tussen aanpassingen die structureel doorwerken, bijvoorbeeld afschrijvingslasten die meerjarig worden bepaald en kostenposten die eenmalig plaatsvinden voor de duur van maximaal 3 jaar. Het saldo van deze twee posten samen vormen het 'te verwachten jaarrekeningresultaat'.

Financiële kengetallen

Het (structureel) sluitend hebben van de begroting en meerjarenbegroting is nog altijd het belangrijkste uitgangspunt. Maar daarnaast zijn er ook andere financiële kengetallen die in samenhang met elkaar en vooral o.b.v. de trend, informatie geven over de financiële conditie van de gemeente.

Wij geven in de Kadernota, Programmabegroting en Jaarverslaggeving de ontwikkeling weer van de volgende kengetallen:

- Weerstandsvermogen: de ingeschatte risico's afgezet tegenover de vrij beschikbare capaciteit;
- Netto Schuldquote: netto schuld als aandeel van de inkomsten in een jaar;
 - o Totaal;
 - o Netto gecorrigeerd voor verstrekte leningen;
 - o Grondexploitatie: de voorraad grond als aandeel van de inkomsten in een jaar.
- Solvabiliteit: procentuele aandeel van het eigen vermogen op het totale vermogen.

In bijlage 3. is de (verwachte) ontwikkeling van de financiële kengetallen opgenomen.

Bij al deze financiële kengetallen, uitgezonderd het weerstandsvermogen, vaart de gemeente scherp aan de wind. Daarbij is het belangrijk te vermelden dat de ingezette trend vanaf ca. 2012 tot 2018 een duidelijke, maar langzame verbetering van de kengetallen laten zien.

Door de groei van onze gemeente zullen wij moeten blijven investeren en zullen deze kengetallen op korte termijn nog niet allemaal aan de gewenste streefwaarden gaan voldoen. Dit zal moeten blijken uit de later dit voorjaar op te actualiseren schuldennotitie.

Het incidentele tekort van in 2019 van € 3,56 miljoen is reeds verwerkt in het meerjarenperspectief van ontwikkeling van onze financiële kengetallen. Mocht dit tekort langer aanhouden, dan zal dat ook doorwerken in de financiële kengetallen.

Ter illustratie: een tekort/extra uitgaaf van bijv. € 3 miljoen in 2020 aan de jeugdhulp betekent een toename van de netto schuldquote met 2,5% (van 168% naar 170,5%) en afname van de solvabiliteit met 0,2% (van 22% naar 21,8%). En als de dekking van het tekort uit de algemene reserve komt, dan is het effect bij gelijkblijvende risico's zo'n 0,2% op het weerstandsvermogen (van 2,2 naar 2,0).

De gevolgen van een tekort over enkele jaren zijn daarmee redelijk op te vangen, echter wanneer de tekorten langere tijd aanhouden, cumuleert dit in een merkbare verslechtering van de financiële conditie.

Groei

De groei van onze gemeente heeft een impact op de financiële huishouding. Te denken valt aan de toenemende inkomsten (algemene uitkering; OZB; etc.), maar ook toenemende kosten (infrastructuur; onderwijshuisvesting; gemeentelijke voorzieningen en organisatie; etc.). De kapitaalintensieve investeringen slaan ook neer op de netto schuldquote, solvabiliteit etc, de kosten gaan immers voor de baat uit.

Het is vanwege aanhoudende groei aan te bevelen om te bekijken welk deel van de toenemende inkomsten ingezet moeten worden om het niveau van onze voorzieningen op peil te houden. Voorgesteld wordt om dit in een notitie 'Groei-voor-groei' weer te geven. In die notitie kan dan onderscheid gemaakt worden naar de verschillende soorten van toenemende inkomsten en kosten (in aard en mate van groei) en welke financiële ruimte vanuit de groei overblijft voor 'nieuw beleid'.

Conclusie

Hoe de financiën van onze gemeente er over ca. 4 jaar uitzien is niet zeker. De onzekerheid rondom het sociaal domein inzake de jeugdhulp is groot en houdt langer aan dan voorzien. Voor te stellen is dat onze gemeente voor de jeugdhulp meer budget zal ontvangen en dat onze gemeente ook de kosten daarvan weet te reduceren. In welke mate dat het geval zal zijn, is echter nog niet zeker. Vanwege de aanhoudende onzekerheid (uitstel invoering woonplaatsbeginsel;

Daarom heeft het college besloten dat de komende periode, in elk geval tot aan de vaststelling van de Programmabegroting 2020, een terughoudend financieel beleid te voeren:

1. Het college zal terughoudend zijn in het voorleggen van voorstellen aan de raad die vragen om nieuwe structurele budgetten, danwel verhoging van bestaande structurele budgetten.
Tegelijkertijd blijft de mogelijkheid beschikbaar om vooraf een beroep te doen op de incidentele begrotingsruimte voor incidentele budgetten;
2. Scenario's en aanvullende maatregelen voor te bereiden om kosten structureel te reduceren, hetzij inkomsten structureel te verhogen.
3. De agendacommissie voor te stellen een raadsbijeenkomst te organiseren voor het verkennen van scenario's ter voorbereiding op de Kadernota 2020-2023;
4. In de concept-Kadernota 2020-2023 worden de hoofdlijnen van de maatregelen weergegeven en zullen in de Programmabegroting 2020 nader worden uitgewerkt;

5. Bij de actualisatie van de schuldennotitie in 2019 een 'slecht weer'-scenario toevoegen, waarin ook wordt uitgegaan van een aanhoudend tekort op de jeugdhulp;
6. In het tweede kwartaal van 2019 de notitie 'groei-voor-groei' integraal op te stellen voor het calculeren van budgettaire capaciteit voor het opvangen van onze groei en de effecten daarvan op onze financiële huishouding.

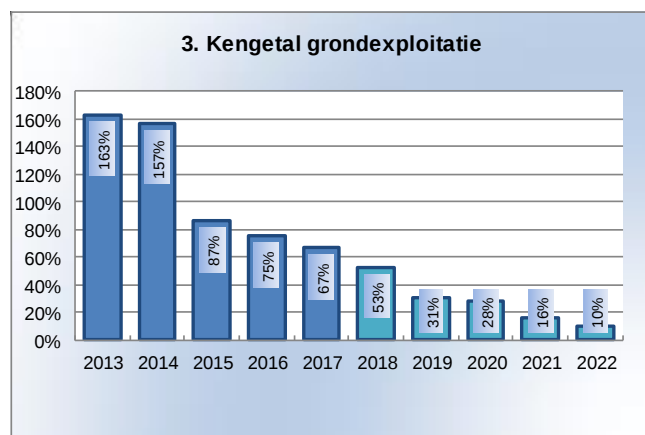
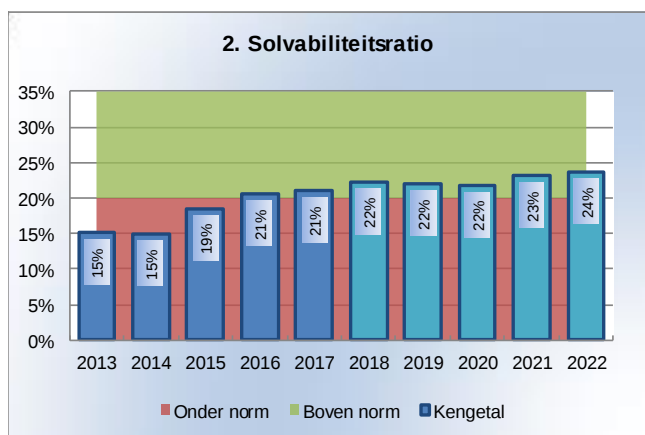
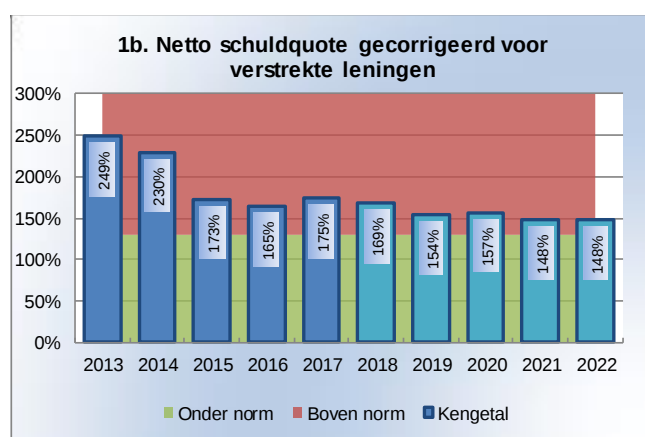
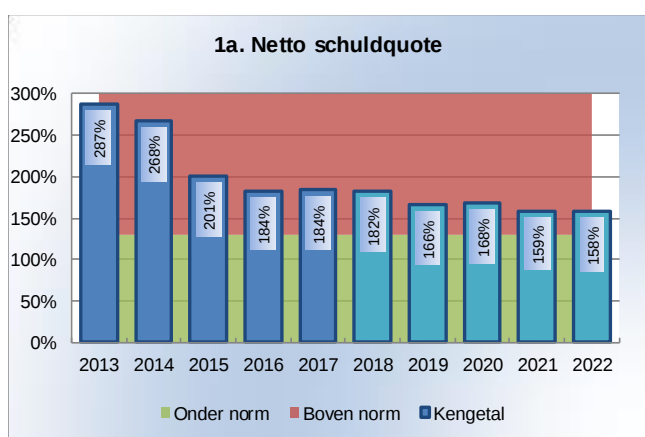
Bijlagen

- Bijlage 1 – Brief provincie Gelderland 'Financieel toezicht 2019';
Bijlage 2 – Statenbrief financiële situatie gemeenten en jeugdzorg 2019;
Bijlage 3 – Financiële kengetallen uit Programmabegroting 2019.

Bijlage 3 – Financiële kengetallen uit Programmabegroting 2019

In de Programmabegroting 2019 is een tabel met de kengetallen over de periode 2013-2019 opgenomen en dat is vertaald in grafieken opgenomen. Hieronder zijn deze tabel en grafieken herhaald.

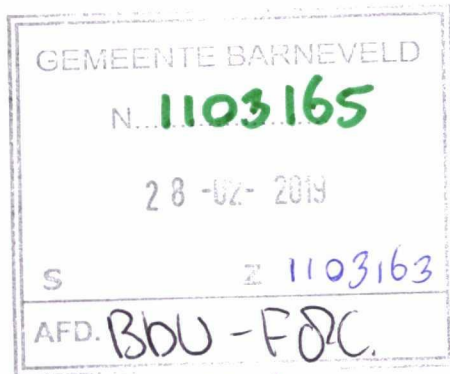
Kengetallen	Realisatie					Begroting		MJR		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Netto schuldquote	287%	268%	201%	184%	184%	182%	166%	168%	159%	158%
Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	249%	230%	173%	165%	175%	169%	154%	157%	148%	148%
Solvabiliteitsratio	15%	15%	19%	21%	21%	22%	22%	22%	23%	24%
Grondexploitatie	163%	157%	87%	75%	67%	53%	31%	28%	16%	10%



Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 2 ('Weerstandsvermogen') van de Programmabegroting 2019.



Besluit



De raad van de gemeente Barneveld
Postbus 63
3770 AB BARNEVELD

Datum
27 februari 2019

Zaaknummer
2018-004369

Onderwerp
Financieel toezicht 2019

Inlichtingen bij
Arjan Koopmans
026 359 90 30
post@gelderland.nl

Blad
1 van 4

Geachte leden van de raad,

Met deze brief informeren wij u over de vorm van toezicht die in 2019 geldt voor Barneveld. Ook beoordelen we de totale financiële positie van uw gemeente.

Toezichtvorm

Uw gemeente voldoet aan de voorwaarden van de Gemeentewet voor repressief toezicht. Dit is de minst belastende vorm van toezicht. De begroting 2019 is naar ons oordeel niet structureel en reëel in evenwicht, maar dit evenwicht wordt in de meerjarenbegroting hersteld.

Structureel en reëel sluitende begroting

Wij hebben voor 2019, 2020 en 2021 structurele en reële tekorten becijferd. Het begrotingstekort 2019 wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de jeugdzorg (tekort €4,5 mln.). De vastgestelde saldi uit uw begroting worden door ons gecorrigeerd voor incidentele en naar ons oordeel niet-reële posten. De afwijking tussen het vastgestelde en structurele reële saldo in 2019 van de gemeente Barneveld wordt veroorzaakt doordat wij de onttrekking aan de algemene reserve voor de dekking van het begrotingstekort € 3,5 mln. als incidentele dekking beschouwen en er voorzichtigheidshalve van uit gaan dat de ingeboekte ombuiging van € 4 mln. in jaar 2020 geleidelijk (2020-2022) wordt gerealiseerd en niet volledig in jaar 2020. Dit leidt tot negatieve correcties in de becijfering van het meerjarig structureel reëel resultaat. Het gevolg is dat er pas in 2022 sprake zal zijn van een structureel reëel sluitende begroting. Het tussentijds dekken van tekorten door incidentele onttrekkingen aan de algemene reserve of bestemmingsreserve sociaal domein wordt door ons niet beoordeeld als structurele dekking. Gezien onze positieve ervaringen en gesprekken met uw gemeente verwachten wij dat de gemeente de komende periode de geplande maatregelen weet te concretiseren ten behoeve van minimaal een structureel en reëel sluitende begroting 2022.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

 **provincie**
Gelderland

Datum
27 februari 2019

Zaaknummer
2018-004369

Blad
2 van 4

Aandachtspunt(en) en motivering

Naar aanleiding van uw begroting wijzen we u op de volgende punten:

- sociaal domein
- bestuurlijk overleg

In de bijlage vindt u een toelichting op bovengenoemde aandachtspunten.

Oordeel over de financiële positie

Wij beoordelen uw totale financiële positie, op basis van uitgangspunten genoemd in het Uitvoeringsprogramma IBT 2016-2019, als matig.

Toelichting

In de bijlage vindt u de toelichting. We gaan ervan uit dat u de opmerkingen uit de toelichting meeneemt in uw financiële cyclus. Op die manier zorgt u voor een solide, financiële positie.

Meer informatie?

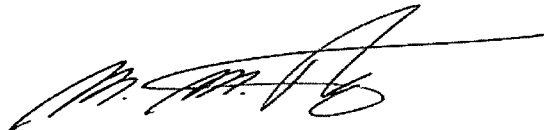
Wilt u een toelichting op deze beoordeling? Op verzoek verzorgen wij een presentatie over uw financiële positie. Tijdens deze presentatie vertellen wij u meer over financieel toezicht in het algemeen. Ook is er ruimte om vragen te stellen.

Neem hiervoor contact op met Arjan Koopmans via telefoonnummer 026-359 90 30.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Gelderland



John Berends
Commissaris van de Koning



Margareta Rajkowski-Vijfschagt
plv. Secretaris

Voor deze beoordeling geldt:

- Gemeentewet, artikel 189 en artikel 203, B1

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na dagtekening van dit besluit bezwaar maken. Richt uw bezwaarschrift aan: Gedeputeerde Staten, secretariaat Commissie rechtsbescherming, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem. Graag 'bezwaarschrift' vermelden op de envelop en op de brief. Meer informatie vindt u op www.gelderland.nl/bezwaar en bij het Provincieloket 026 359 99 99.

Als u een bezwaarschrift indient, kunt u bij de rechter een verzoek indienen voor een voorlopige voorziening. Zie www.rechtspraak.nl.

Bijlage

Aandachtspunten

Sociaal domein

Het financiële beeld van Barneveld wordt sterk beïnvloed door de financiële impact van de aanwezige jeugdzorginstellingen in de gemeente. Hierdoor zijn er forse tekorten bij de jeugdzorg (voogdij 18+) ontstaan. In de jaarschijf 2019 heeft de gemeente een bedrag van € 4,5 miljoen aan extra uitgaven jeugdhulp opgenomen. Het college van B&W heeft aangegeven bij de kadernota 2020 met concrete maatregelen te komen om het tekort structureel op te lossen. De daarop vooruitlopende oplossingsrichtingen in de begroting 2019 zijn:

- Besparing door transformatie specialistische jeugdhulp. Hierdoor worden uitgaven meer in lijn gebracht met de beschikbare middelen. Deze maatregel moet structureel € 0,5 mln. per jaar opleveren.
- Positieve effecten door wijziging woonplaatsbeginsel. De verwachting is dat per 1/1/2021 de nieuwe definitie van het woonplaatsbeginsel wordt doorgevoerd. Waarschijnlijk zal een belangrijk deel van kosten van voogdij en 18+ niet meer voor rekening van Barneveld komen. Tegelijkertijd zal hiervoor de rijksbijdrage worden gecorrigeerd. De verwachting is dat dit een positief effect zal hebben op de kosten die gemeente Barneveld maakt voor haar taken in de jeugdzorg.
- Mochten bovenstaande maatregelen niet voldoende zijn om de begroting structureel sluitend te krijgen, worden onderstaande maatregelen voorgesteld aan de Raad:
 - omzetplafond
 - productiedoelstelling
 - beddenreductie
 - gemeente brede bezuinigingen
 - belastingverhoging

Bestuurlijk overleg

Het huidige tekort in de begroting heeft tot een constructief bestuurlijk gesprek geleid op 21 januari 2019 met de gedeputeerde Jan Markink en vertegenwoordigende wethouders van het college van B&W Andre van de Burgwal en Hans van Daalen. Er is afgesproken via bovengenoemde oplossingsrichtingen concrete maatregelen te nemen om minimaal voor begrotingsjaar 2022 een reëel structureel sluitende begroting aan te leveren. De benodigde maatregelen daarvoor worden verwerkt in de kadernota 2020. Bij de uitwerking daarvan willen wij geïnformeerd worden, om bij de begrotingsanalyse de onderbouwing van de maatregelen te kunnen beoordelen. De vastgestelde kadernota 2020 zal voor ons een belangrijke eerste toetsing zijn.

Datum
27 februari 2019

Zaaknummer
2018-004369

Blad
4 van 4

Oordeel over de financiële positie

Het oordeel over de financiële positie van uw gemeente is gebaseerd op vijf financiële kengetallen. In onderstaande tabel ziet u de kengetallen voor uw gemeente.

De waarden zijn ingedeeld in de categorieën A, B en C. Categorie A is het minst risicovol en categorie C het meest.

De corresponderende categorieën van uw gemeente zijn gekleurd weergegeven.

Kengetal	Gelders gemiddelde	Waarde kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Solvabiliteitsratio	34%	24%	>50%	20-50%	<20%
2. Grondexploitatie	11%	30%	<20%	20-35%	>35%
3a. Structurele exploitatieruimte Begr *)	0,20%	-1,82%	Begr en MJR	Begr of MJR	Begr en MJR
3b. Structurele exploitatieruimte MJR	1,10%	1,00%	> 0%	> 0%	< 0%
4. Belastingcapaciteit	100%	105%	<95%	95-105%	>105%
5. Weerstandsvermogen	216%	224%	>100%	80-100%	<80%

Totaaloordeel over de financiële positie van uw gemeente:

Matig

Het totaaloordeel is matig. Dit wordt veroorzaakt door de combinatie van (te) veel B-scores bij de kengetallen. De gemeente heeft door de ruime algemene reserve van € 26 mln. voldoende weerstandsvermogen. Daar staat wel een hoge schuldpositie tegenover door de leningenportefeuille in samenhang met de grondexploitatie. Dit verklaart de relatief lage waarde van de solvabiliteit van 24%. De solvabiliteit zal waarschijnlijk gaan verbeteren door afronding en winsten bij grondexploitaties en de bijbehorende aflossingen op leningen. De berekening van de kengetalwaarde structurele exploitatieruimte 2019 is in overleg met de gemeente aangepast naar -/- 1,8%. Dit stemt meer overeen met het financieel beeld dat wij hebben van de gemeente.

Zo komt een beoordeling tot stand

Het Uitvoeringsprogramma Interbestuurlijk Toezicht 2016-2019 beschrijft hoe beoordelingen tot stand komen. Wilt u meer weten over dit programma? Kijk daarvoor op www.gelderland.nl/ibt.

Statenbrief

Datum

27 februari 2019

Zaaknummer

2019-002417

Inlichtingen

Michiel Bodde
026 359 8316
post@gelderland.nl

Blad

1 van 5

Onderwerp

Inventarisatie tekorten jeugdzorg Gelderse gemeenten 2019

Portefeuillehouder

Jan Markink

Kerntaak en plandoel

- Kwaliteit Openbaar Bestuur

Doel van deze brief

Gedeputeerde Staten verzoeken Provinciale Staten om:

- de inhoud van deze brief voor kennisgeving aan te nemen (informatieplicht)

1 Inhoud voorstel (beoogd resultaat/doel)

Deze statenbrief en de bijbehorende bijlagen geven een indicatie van de tekorten en kostenontwikkeling van de jeugdzorg bij de gemeenten in Gelderland ten opzichte van de algemene financiële situatie. Uit deze inventarisatie komt naar voren dat de Gelderse gemeenten moeite hebben om de kosten binnen het zelf gestelde budget voor jeugdzorg te houden. Dit levert echter geen directe gevaren op voor de financiële gezondheid van de gemeenten in Gelderland.

2 Aanleiding

Op 14 november 2018 is door Uw Staten een motie (18M98) aangenomen waarin ons college verzocht wordt:

- in kaart te brengen welke Gelderse gemeenten een financieel risico lopen vanwege de kosten van jeugdzorg;
- samen met gemeenten te lobbyen bij de Rijksoverheid voor toereikend budget jeugdzorg.

Naar aanleiding van de motie heeft ons college daarop in de mededelingenbrief van 14 januari 2019 (PS2019-15) gereageerd en aangegeven te willen wachten op de ontwikkelingen op landelijk niveau. Tijdens de vergadering van Uw Staten op 30 januari 2019 is het onderwerp weer ter sprake gekomen en heeft U aangedrongen op een onderzoek vanuit de provincie. Gedeputeerde Markink heeft toegezegd met een overzicht te komen waarin de financiële

Datum
27 februari 2019

Zaaknummer
2019-002417

Blad
2 van 5

gezondheid van de Gelderse gemeenten afgezet wordt tegen de tekorten op de jeugdzorg. Bijgevoegd vindt u dit overzicht.

3 Bestaand beleid c.q. kader

Niet van toepassing.

4 Argumenten/afwegingen/risico's

Om een beeld te krijgen van de problematiek hebben wij als financieel toezichthouder op de gemeentebesturen een inventarisatie uitgevoerd. Dit heeft geleid tot het overzicht dat u vindt in de bijlage bij deze Statenbrief. In deze bijlage lichten wij de status van het overzicht, en de beperkingen bij het samenstellen ervan. Hieronder ziet u de uitkomst van de inventarisatie over 2019.

Uitkomsten inventarisatie

Oordeel financiële positie 2019	Aantal gemeenten		Verwachting budget jeugdzorg 2019
Onvoldoende	3	6	Tekort
Matig	29	22	Tekort, maar dekkingsplannen
Voldoende	18	10	Geen tekort
n.v.t.	n.v.t.	13	Gemeente is bezig met bepaling.

In totaal zijn er 28 gemeenten in Gelderland die aangeven problemen te hebben met de kosten in de jeugdzorg. In totaal gaat het hier om € 69 miljoen. Dit gaat echter niet alleen om kosten voor de jeugdzorg, maar ook om andere kosten in het sociaal domein omdat deze scheiding moeilijk te maken is. Van dit bedrag is een deel gedekt door reserves ten behoeve van het sociaal domein die in het verleden zijn opgebouwd uit hiervoor verstrekte gelden. Om een beter beeld te krijgen van de kosten ontwikkeling binnen de jeugdzorg hebben wij ook een inventarisatie gemaakt van de ontwikkeling van de begrote kosten in de jeugdzorg bij de Gelderse gemeenten.

Datum

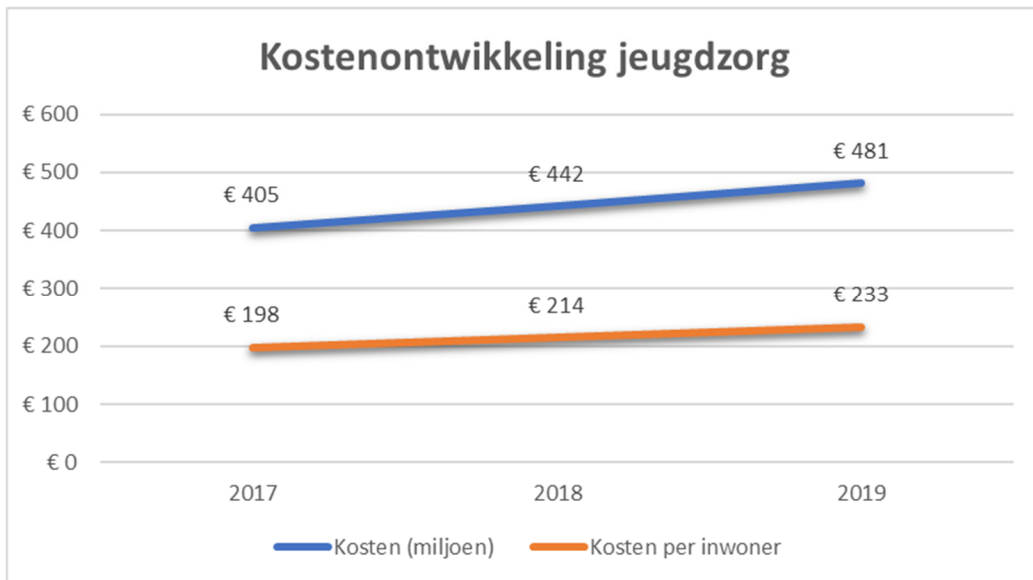
27 februari 2019

Zaaknummer

2019-002417

Blad

3 van 5

Ontwikkeling kosten jeugdzorg

In de bovenstaande grafiek zijn de kosten voor de jeugdzorg opgenomen die de Gelderse gemeenten hebben begroot. In 2017 zijn taakvelden ingevoerd. Dit zijn kosten en batencategorieën die in heel Nederland voor gemeenten en provincies verplicht zijn. Vanwege de invoering van taakvelden kunnen we deze vanaf 2017 vergelijken.

In de ontwikkeling van de begrote kosten in de jeugdzorg is wel een duidelijke tendens zichtbaar. De kosten voor de jeugdzorg stijgen de afgelopen jaren. Ten opzichte van 2018 verwachten de Gelderse gemeenten € 39 miljoen meer uit te geven aan jeugdzorg in 2019.

Woonplaatsbeginsel

Los van de algehele financiële problematiek in de jeugdzorg, is er een specifiek probleem. Het woonplaatsbeginsel houdt in dat de gemeente waar een jongere verblijft verantwoordelijk is voor de kosten, niet de gemeente waar een jongere ingeschreven staat of vandaan komt. Gemeenten met grote jeugdzorginstellingen hebben een groot nadeel ten opzichte van andere gemeenten. Ze worden hiervoor achteraf gedeeltelijk voor gecompenseerd, maar onvoldoende om het probleem op te lossen. In Gelderland hebben 7 gemeenten bij de provincie laten blijken dat ze onevenredige jeugdzorgkosten hebben vanwege dit woonplaatsbeginsel.

Opvallend genoeg zijn dit geen gemeenten die onvoldoende scoren op hun algemene financiële situatie. Veel van deze gemeenten hebben hun financieel beleid hier intussen op afgestemd en hebben adequate reserves om taakstellingen en bezuinigingen door te voeren zonder dat er ingegrepen hoeft te worden op andere beleidsterreinen.

Datum

27 februari 2019

Zaaknummer

2019-002417

Blad

4 van 5

Eind januari heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken laten weten dat een oplossing voor deze problematiek in overleg met de VNG is uitgesteld van mei 2019 naar mei 2020. De gemeenten die nadeel ondervinden van het woonplaatsbeginsel zullen daarom pas in 2021 geholpen worden. De verwachting is echter dat er geen geld bijkomt in het gemeentefonds, maar dat de verdeling gewijzigd zal worden. Effectief betekent dit dat de overige 44 gemeenten in Gelderland dan minder geld zullen krijgen. Op dit moment hebben deze gemeenten dus juist een voordeel omdat er in de huidige verdeling geen rekening is gehouden met het feit dat zij geen jeugdzorginstellingen hebben terwijl hiervoor wel geld is opgenomen in het Gemeentefonds.

Tekort jeugdzorg niet automatisch financieel probleem

Het is moeilijk conclusies te verbinden aan de in kaart gebrachte gegevens. Wel is duidelijk dat de jeugdzorg een verantwoordelijkheid is met voor de gemeenten in Gelderland een meer dan gemiddelde uitdaging. Dit heeft te maken met de omvang en met de mate van beïnvloedbaarheid. De gemeenten die financieel het meest gezond zijn hebben, bijvoorbeeld door hun weerstandsvermogen, meer tijd om bij te sturen. Andere gemeenten staan meer voor het blok, maar pakken de problematiek ook op. Gemeenten zijn vrij in hun beleidskeuzes. Wij zien dit dan ook als een “normaal” (financieel) beleidsproces met pieken en dalen.

Als toezichthouder toetsen wij of de totale begroting reëel en sluitend is en niet of de individuele budgetten “sluitend” zijn. Dit hangt nauw samen met de vrije beleidskeuze en autonomie van de gemeente om hun (algemene) middelen uit het Gemeentefonds in te zetten. Eventuele tekorten binnen de jeugdzorg vertalen zich dus niet automatisch in een slecht financieel oordeel over de gemeenten. Op andere terreinen kunnen gemeenten budget overhouden waardoor er op totaalniveau toch sprake kan zijn van een positief resultaat. We zien dan ook dat veel gemeenten ondanks tekorten op jeugdzorg en het bredere sociaal domein in staat zijn dit op te vangen met overschotten op andere beleidsterreinen, nog kunnen putten uit eerder opgebouwde reserves sociaal domein of dat het weerstandsvermogen voldoende is om ervoor te zorgen dat de uitvoering van andere beleidsterreinen niet in gevaar komt.

2019 is het eerste jaar waarbij wij als toezichthouder zien dat veel gemeenten maatregelen nemen om de uitgaven in de jeugdzorg te beperken. De overgrote meerderheid van de Gelderse gemeenten is in staat om oplopende kosten in de jeugdzorg op te vangen. Wel is de vraag of het gaat lukken om de geplande maatregelen in de jeugdzorg om te zetten in een kostenreductie en de tendens van de stijgende kosten in de jeugdzorg te breken.

Datum

27 februari 2019

Zaaknummer

2019-002417

Blad

5 van 5

Landelijk onderzoek

Omdat de relatie tussen de financiële gesteldheid van de Gelderse gemeenten enerzijds en de kosten van de jeugdzorg anderzijds niet eenvoudig vast te stellen is, kijken we uit naar het onderzoek van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. In dit onderzoek wordt dieper ingegaan in aard van de kosten. Het resultaat van dit onderzoek wordt aan het einde van het voorjaar verwacht. Indien er een landelijk beeld gecreëerd kan worden wat de oorzaken zijn van de kostenstijging in de jeugdzorg, kan het Ministerie van Binnenlandse Zaken hier samen met de commissie financiën van de VNG een oplossing voor vinden. De Gelderse gemeenten zijn in de commissie financiën van de VNG goed vertegenwoordigd door de wethouders uit Nijmegen, Apeldoorn en Ede.

5 Financiële consequenties

Niet van toepassing.

6 Proces en evaluatie

Niet van toepassing.

Gedeputeerde Staten van Gelderland

John Berends - Commissaris van de Koning

Pieter Hilhorst - secretaris

Bijlagen:

- 1 Overzicht financiële situatie Gelderse gemeenten 2019 algemeen en jeugdzorg.



Bijlage bij Statenbrief

Datum

22 februari 2019

Zaaknummer

2019-002417

Blad

1 van 4

Onderwerp

Uitkomsten inventarisatie tekorten jeugdzorg Gelderse gemeenten 2019

Portefeuillehouder

Jan Markink

Duiding overzicht financiële situatie Gelderse gemeenten en jeugdzorg.

Op pagina 3 van deze bijlage vindt u een overzicht waarin aan de linkerkant het oordeel is weergegeven dat door ons college is vastgesteld naar aanleiding van de financiële situatie van de gemeente bij begroting 2019. Dit oordeel wordt opgesteld op basis van bijvoorbeeld de structurele exploitatieruimte, het weerstandsvermogen en de Grex positie. Deze oordelen zijn in de begrotingsbrieven gedeeld met de gemeenten.

In de rechterkolom vindt u de inschatting van de gemeente of er sprake is van een tekort op de jeugdzorg in 2019. Hierbij is de opgave van de gemeente gevolgd. Deze kolom is enigszins arbitrair. Hieronder leest u waarom.

Vrije beleidskeuze van gemeente

Gemeenten zijn vrij in hun beleidskeuzes omtrent de jeugdzorg en de methodiek van budgetbepaling. Een aantal gemeenten heeft aangegeven het budget voor jeugdzorg aangevuld te hebben vanuit de algemene middelen. Het feit dat een gemeente een tekort op jeugdzorg verwacht kan daardoor te maken hebben met beleidskeuzes of onvoldoende begroot budget zonder dat hieraan de conclusie kan worden toegedicht dat de gemeente problemen heeft in de financiering van de jeugdzorg.

Budgetten zijn niet meer specifiek/geoormerkt:

Door veel gemeenten wordt niet specifiek bijgehouden welke budgetten voor jeugdzorg zijn en welke voor andere taken binnen het sociaal domein. Hierdoor is voor veel gemeenten het niet mogelijk geweest om aan te geven of er sprake is van een verwachte budgetoverschrijding op jeugdzorg voor 2019 en/of hoe hoog deze zal zijn. De kosten die gemeenten maken zijn nog redelijk eenduidig vast te stellen, maar om te bepalen of er sprake is van een tekort moeten deze kosten worden afgezet tegen een beschikbaar budget. Gemeenten zijn vrij in het bepalen van de hoogte van hun budget voor jeugdzorg. Veel gemeenten bepaalden t/m begroting 2018 de hoogte van de budgetten vaak aan de hand van de daarvoor geoormerkte gelden vanuit het gemeentefonds. Met ingang van 2019 is een groter gedeelte van de geoormerkte gelden overgeheveld naar het ongeormerkte geld uit het gemeentefonds, waaronder de gelden voor jeugdzorg. Kortom het gaat om vrij inzetbaar geld.

Datum
22 februari 2019

Zaaknummer
2019-002417

Blad
2 van 4

Hierdoor is er geen betrouwbare relatie meer vast te stellen tussen het geld dat gemeenten krijgen voor jeugdzorg en de verwachte uitgaven en daarmee dus het budget in de begroting 2019. Als gevolg hiervan hebben veel gemeenten aangegeven wat hun tekort is op het gehele sociaal domein. Dit zorgt voor een vervuiling van de gebruikte gegevens. Ook zijn er veel gemeenten die het begrip ‘tekort’ hebben ingevuld als de verhoging van hun budget in 2019 ten opzichte van 2018. We zijn als toezichthouder uitgegaan van de opgaven van de gemeenten, maar als gevolg van de genoemde redenen zijn deze niet uniform en vergelijkbaar.

Beperkingen in de Planning & Control cyclus

In het overzicht hiernaast ziet u veel grijze vlakken. Dit komt omdat begroten een continu proces is. De meeste gemeenten stellen pas in het voorjaar voor het eerst hun begroting bij. Het kan zijn dat op dit moment de gemeente (nog niet) in de gelegenheid is iets over het tekort te zeggen. Enkele gemeenten die ervoor hebben gekozen hun raad tussentijds en buiten de gebruikelijke P&C- cyclus om te informeren of gemeenten die een verhoging van het budget bij de primaire begroting 2019 ten opzichte van 2018 kenmerken als een tekort kunnen daardoor een kwalificering rood of oranje hebben.

Begroot versus realiteit

Wij brengen geraamde kosten in beeld. In de zomer van 2020 zullen de daadwerkelijke kosten die de gemeenten gemaakt hebben beschikbaar zijn. Tot die tijd kunnen bijstelling van het beleid of andere ontwikkelingen nog veranderingen veroorzaken in het verwachte tekort. Veel gemeenten hebben bezuinigingen en taakstellingen opgenomen op de jeugdzorg. Het wel of niet realiseren van deze doelen kan nog een grote impact hebben op de uitkomst van de tekorten aan het einde van 2019.

Tekort jeugdzorg niet automatisch financieel probleem

Als toezichthouder toetsen wij of de totale begroting reëel en sluitend is en niet of de individuele budgetten sluitend zijn. Dit hangt nauw samen met de eerdergenoemde vrije beleidskeuze van de gemeente. Eventuele tekorten binnen de jeugdzorg vertalen zich dus niet automatisch in een slechte financiële staat van de gemeente. Gemeenten sturen op totaalniveau een positief begrotingsresultaat.

Landelijk onderzoek

Omdat de relatie tussen de financiële gesteldheid van de Gelderse gemeenten enerzijds en de kosten van de jeugdzorg anderzijds niet eenvoudig vast te stellen is, kijken we uit naar het onderzoek van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. In dit onderzoek wordt dieper ingegaan in aard van de kosten. Indien er een landelijk beeld gecreëerd kan worden of er sprake is van een kostenstijging in de jeugdzorg, kan het Ministerie van Binnenlandse Zaken hier samen met VNG een oplossing voor vinden. De Gelderse gemeenten zijn in de commissie financiën goed vertegenwoordigd door de wethouders uit Nijmegen, Apeldoorn en Ede.

Datum

22 februari 2019

Zaaknummer

2019-002417

Blad

3 van 4

	Begroting 2019	Tekort jeugdzorg
Aalten		
Apeldoorn		
Arnhem		
Barneveld		
Berg en Dal		
Berkelland		
Beuningen		
Bronckhorst		
Brummen		
Buren		
Culemborg		
Doesburg		
Doetinchem		
Druten		
Duiven		
Ede		
Elburg		
Epe		
Ermelo		
Harderwijk		
Hatterij		
Heerde		
Heumen		
Lingewaard		
Lochem		
Maasdriel		
Montferland		
Neder-Betuwe		
Nijkerk		
Nijmegen		
Nunspeet		
Oldebroek		
Oost Gelre		
Oude IJsselstreek		
Overbetuwe		
Putten		
Renkum		
Rheden		
Rozendaal		
Scherpenzeel		
Tiel		
Voorst		
Wageningen		
West Betuwe		
West Maas en Waal		
Westervoort		
Wijchen		
Winterswijk		
Zaltbommel		
Zevenaar		
Zutphen		

Oordeel financiële positie	Budget jeugdzorg.	
Onvoldoende	3	6 Tekort
Matig	29	22 Tekort, maar dekkingsplannen
Voldoende	18	10 Geen tekort
n.v.t.	n.v.t.	13 Gemeente is bezig met bepaling.

Datum

22 februari 2019

Zaaknummer

2019-002417

Blad

4 van 4